

ДОБИВЪТ НА ШИСТОВ ГАЗ Е ЗАПЛАХА ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

08/05/2011 (проф. Нина Дюлгерова)

Източник: <http://www.nina-dulgerova.org/Statii/ShistovGasRusiaDnes.pdf>

Добивът на шистов газ е заплаха за околната среда и той е 10 пъти по-скъп, отколкото на конвенционалните енергоносители. Такова предупреждение отправи енергийният експерт, професор, д-р на икономическите науки и по история Нина Дюлгерова - преподавател във Варненския свободен университет, по време на презентация на тема “България между шистовата технология и газовите коридори”, състояла се в пресклуба на БТА в понеделник.

Това произтича от факта, че добивът на това гориво се характеризира с **високи производствени разходи**, необходима е скъпа техника и голямо количество вода, посочи Дюлгерова. **Според нея в момента никой не може да даде гаранции, че няма да се стигне до екологична криза при добива на шистов газ в Добруджа.**

Добиването на шистов газ е най-разпространено в САЩ и Канада, но там - за разлика от България с нейната малка територия от 111 000 кв. км, има огромни пустеещи площи, които са сполучлив вариант за развитието на подобна дейност. Освен че у нас няма такива свободни терени, съществува и юридически проблем: не е известно дали собствениците на земи, на които е планирано да се правят проучвания за добив на шистов газ, са дали своето съгласие, отбеляза проф. Дюлгерова. Същото се отнася и до общинските власти в съответния регион.

В изложението си тя припомни основни понятия, свързани с естеството на това гориво и неговото извличане от земните недра. Шистовият газ е природен газ, състоящ се главно от метан, който се намира в шистовия слой на Земята, разположен дълбоко под нейната повърхност, и за добива му се използва хидроразрив на скалните пластове. Шистовите газови ресурси в света се изчисляват на около 200 трилиона куб. м. Към момента шистовият газ е регионален енергиен фактор, който има значителен ефект само на пазара в Северна Америка.

В Европа интересът на властите, подобно на тези в САЩ, е насочен към намаляване на зависимостта от внос на енергийни ресурси, и едновременно с това към разработване и натрупване на значителни резерви от газ. **Сериозни предизвикателства обаче в тази посока са правните, данъчните и екологичните ограничения, както и слабото геологично проучване на запасите, високите производствени разходи и липсата на подходящи технологии за производство.**

Оказва се, че по официални данни от корпорациите себестойността на шистовия газ е около 10 пъти по-висока от тази на обикновения природен газ поради големите разходи за раздробяване на скалите: ток за хидравличните помпи, огромни количества вода, необходими за процеса, и техника. **Според най-големия производител на шистов газ в света Chesapeake Energy Corporation разходите за добив на 1000 куб. фута газ са 3,50 долара (около 100 \$ за 1000 куб. м). Независими изследвания обаче показват, че тези разходи са между два и три пъти по-високи, което се потвърждава и от финансовите отчети на самите корпорации, изтъкна проф. Дюлгерова.** Не по-малко любопитни и изострящи вниманието са и други факти. В Северна Америка новите техники позволиха допълнителното откриване на още около 50 000 трилиона куб. м газ, от които 15 000 трилиона - в Канада, с което общо запасите на САЩ достигнаха 85 000 трилиона куб. м. По-голямата част от тези обеми обаче са неизползваеми поради ниската концентрация на газ. 2 Началото е положено преди шест години в щата Тексас. Много бързо тази техника се разпространява и в

останалите щати, където има такива залежи. Според последни оценки на официалните власти, в 48 от 50-те щата има шисти, от които е възможно извличането на нефт и газ. Полетата за проучване в САЩ са 1500, а добив се извършва едва в 20 от тях. Освен това този сектор на американската индустрия е голям и стабилен, с нискоразходна структура и опитни екипи. За това допринасят и данъчните облекчения в страната, които действат още от 80-те години на XX век, когато бе бумът в газовата и петролната индустрия.

В Европа “шистовата” лудост предизвиква екологични проблеми, тъй като технологията на производство включва „отваряне” на шистите с вода под налягане, в която се добавят химикали. Това много сериозно застрашава източниците на вода, особено в населените райони. Наред с това природните геоложки дадености в Европа са различни от тези в Северна Америка и създават усложнения при сондажите. Има и проблеми, свързани със собствеността на земята, където са открити залежи, и в гъстонаселената Европа трудно може да се получат разрешения за сондажи. Енергийните гиганти като британската BP, Royal Dutch Shell търсят находища на шистов газ в Швеция и Украйна, Exxon Mobil – в Унгария и Германия, а ConocoPhillips и Chevron са в Полша. Eurenergy Resource Corporation сондира в Южна Англия. Германски и холандски учени почти две години работят в 20 държави и вече са картотекирали шистови газови полета не само в Швеция, Германия и Холандия, но и в Казахстан, Мароко, Судан, Оман, някои от които много перспективни, и като капацитет, и като чистота на природния газ. Въпреки тези блякави перспективи в Англия спират търсенето на шистов газ, обвързвайки проучванията със зачестилите земетресения в района на Блекпул. Франция забранява шистовия газ с аргументите за предпазливост и опазване на околната среда.

През това време в България американската компания “Шеврон” спечели конкурса за търсене и проучване на шистов газ край Нови пазар с оферта от 30 млн. евро. Въпросът е дали ще се направи екооценка за въздействие върху околната среда (ОВОС), което е задължително преди регистрирането на търговско откритие. Това беше аргументът на екоминистъра Нона Караджова по повод проучванията край Нови пазар. Това обаче е след доказване на шистов газ, а проучванията са точно толкова опасни, колкото и самото производство, тъй като процедурите са идентични. Безотговорно би било да не се помисли, че превръщането на Добруджа в експериментална лаборатория е опасно за екологията в краткосрочен и дългосрочен план.

България сега внася от Русия около 75% от своите първични енергийни източници - нефт, газ, ядрено гориво, въглища. Нейният стремеж към разнообразяване на източниците за внос е ориентиран към изграждането на двупосочните трансгранични връзки за получаване на газ от Гърция, Турция и Румъния, които са единствената практическа възможност за диверсификация на доставките, смята Нина Дюлгерова. Според нея **Североизточна България на практика се превръща в своеобразна арена на геоенергийно противопоставяне. През този регион на страната ще преминава газопроводът “Южен поток”, а се планира да започнат и проучванията за шистов газ.**

Увеличаващите се енергийни нужди на Европа, както и доказаната ефективност на конвенционалните енергийни източници, най-вече на газ, утвърждават засилващото се руско енергийно позициране на европейския континент. Най-силно засегнатата от процесите в арабския свят Италия, както и закриващата през следващите години свои

АЕЦ Германия, се нуждаят от руските газопроводи “Южен поток” и “Северен поток”, в които те са и сериозни акционери, напомни тя. Бъдещето на България е зависимо от енергийните проекти, чиято реализация е обвързана с гарантирана политическа, икономическа и социална сигурност. Това превръща държавата в примамлива геоенергийна дестинация, предоставяща транзитни коридори, доставки на ток от ядрени централи и други източници на енергия, подчинени на екологичното законодателство. Реализирането на най-сигурния в момента енергиен проект “Южен поток”, подобно на магистралите, които се строят у нас, превръща страната в надеждна енергийна трансмисия, осигуряваща национална сигурност и гарантирани приходи от транзитни такси. Затова не трябва да се отказваме от нито един енергиен проект, убедена е проф. Дюлгерова. Когато говорим за зависимости, България е преди всичко европейска държава, в която надделяват европейските интереси, а не конюнктурните интереси на дългосрочните играчи като САЩ, Русия, Турция, Германия, Франция, Италия, Англия и Китай: “България е част от едно звено и тя може да прокара своята национална политика, само ако играе максимално добре, лавира и е мобилна между това пулсиращо ядро от интереси, от които можем само да търсим изгода с най-малък елемент на загуба”, каза тя. **Според нея на този етап страната ни трябва да се откаже от добиването на шистов газ, докато не се изчистят законодателството, технологията за добив и не се подготви цялата необходима техника, която да гарантира защитата на околната среда в Добруджа и в цяла България.**